

نگاه اجمالی بر زندگانی و فضائل و القابِ حضرت

زینب سلام الله علیها

علی قربانی امیرآبادی

مرکز حقایق اسلامی

سَمِيعٌ عَلِيمٌ

چکیده

حضرت زینب سلام الله علیها اسوه ی صبر، در برابر تمام مشکلات و رخ دادهای غمباری است که عمر شریفش را سرتاسر فرا گرفته است. در این نوشتار تلاش شده ابتدا نگاهی اجمالی به زندگی حضرت زینب سلام الله علیها نماییم و بعد آن را بر پنج دوره تقسیم نماییم.

در متن مقاله نیز طی چهار فصل به بررسی فضائل و مناقب ایشان در کلام معصومین علیهم السلام و بزرگان فریقین و همچنین نمونه هایی از مستجاب شدن دعای ایشان؛ و بعد القاب آن حضرت احصا شده است.

در این مقاله سعی شده با استفاده از منابع کتابخانه‌ای، بخشی از مناقب و فضائل فراوان آن بانوی محترمه ارائه شود. منهج این تحقیق، توصیفی بوده و در پایان با توجه به نقل گزاره‌های مختلف و متعدد راجع به عظمت شأن و مقام والای حضرت زینب سلام الله علیها، به جایگاه ویژه‌ی آن بانوی واجب التعظیم پی می‌بریم.

کلید واژه‌ها:

حضرت زینب سلام الله علیها، فضائل، مناقب، القاب

شناخت اجمالی از حضرت زینب سلام الله علیها:

حضرت زینب کبری سلام الله علیها در روز پنجم جمادی الاولی سال پنجم یا ششم هجری قمری در مدینه به دنیا آمد. پدر بزرگوارش امیرمؤمنان علی علیه السلام و مادر گرامی ایشان، صدیقه کبری فاطمه زهرا سلام الله علیها می باشد. نام همسرشان، عبدالله بن جعفر بن ابیطالب و فرزندان ایشان علی، عباس، محمد، امّ کلثوم نام دارند، که محمد و عون در کربلا شهید شدند.^۱

آن بانوی مُعَظَّمَه، بعد از سپری نمودن ۵۶ یا ۵۷ بهارِ خزانگی - که همواره با مصائب و محنت های فراوانی قرین بود، رنج و دردهایی که هر کدام به تنهایی، کوهی را متلاشی می کرد- در شب یکشنبه پانزدهم رجب سال ۶۲ هجری قمری یعنی یک سال و نیم بعد از فاجعه کربلا، در شهر شام چشم از جهان فروبست و عالمی را تا به ابد در داغِ خود عزادار نمود.^۲

محل دفن این بانوی بزرگوار شهر شام (دمشق) است که از آن زمان تا به امروز، این عتبه‌ی مقدسه مورد زیارت دوستداران و شیعیان قرار می گیرد.

۱. تقویم الشیعه صفحه ۱۴۷

۲. زینب کبری سلام الله علیها نقدی ص ۱۱۴

ادوار مختلف زندگانی حضرت زینب سلام الله علیها

دوران زندگانی حضرت زینب سلام الله علیها را می توان به پنج دوره مستقل، تقسیم نمود:

دوره اول

آن بانوی ارجمند، تا پنج سالگی در دامن مادرِ بزرگوارش تربیت گردید که این دوران با حیات رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم همراه بود.

زمان بندی این دوره، از پنجم جمادی الاولی سال پنجم یا ششم هجری قمری تا بیست و هشتم صفر سال یازدهم هجری قمری است.

از مهم ترین حوادث دوره اول می توان به موارد زیر اشاره نمود:

۱- حوادث آخرین روزهای زندگانی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم، همچون ماجرای قرطاس و عدم پیروی برخی از اصحاب از دستورات پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و تخلف از لشکر اسامه و...

۲- شهادت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم.

۳- نافرمانی امت از دستورات پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در امر امامت و رهبری جامعه.

دوره دوم

دومین دوره ی زندگانی حضرت زینب سلام الله علیها بعد از شهادت رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم و حضرت زهرا سلام الله علیها به مدت ۳۰ سال با پدر بزرگوارش سپری شد، که در پنج سال حکومت ظاهری امیرمؤمنان علی علیه السلام، در کوفه حضور داشت.

زمانبندی این دوره، از ۲۸ صفر سال یازدهم هجری تا ۲۱ رمضان سال ۴۱ هجری قمری است.

از مهم ترین حوادث این دوره می توان به موارد زیر اشاره نمود:

- ۱- ایام غصب خلافت و امامت امیر مؤمنان علی علیه السلام و دوران خانه نشینی ایشان.
- ۲- غصب فدک.
- ۳- هجوم به خانه امیر مومنان علی علیه السلام و حضرت زهرا سلام الله علیها.
- ۴- ماجرای ضرب و جرح و بیماری مادر بزرگوارشان حضرت زهرا سلام الله علیها.
- ۵- همراهی حضرت زینب سلام الله علیها با مادر برای خطبه خوانی راجع به فدک و حفظ آن خطبه در پنج سالگی.
- ۶- شهادت حضرت محسن علیه السلام.
- ۷- شهادت مادر بزرگوارش.
- ۸- ماجرای جنگ های سه گانه امیر مومنان علی علیه السلام با ناکثین و مارقین و قاسطین.
- ۹- حضور در شهر کوفه، و آموزش تعالیم دینی و تفسیر قرآن به زنان کوفه.
- ۱۰- شهادت امیر مومنان علی علیه السلام.

دوره سوم

این دوره که بعد از شهادت امیر مؤمنان علی علیه السلام در شهر کوفه آغاز می شود. با بازگشت ایشان همراه برادرهایشان امام حسن و امام حسین علیهم السلام به شهر مدینه همراه می باشد، این دوره به مدت ۹ سال در زمان امامت مجتبی علیه السلام بود.

زمان بندی این دوره از ۲۱ رمضان سال ۴۱ هجری قمری تا ۷ یا ۲۸ صفر سال ۵۰ هجری قمری است.

از مهم ترین حوادث این ایام می توان به موارد زیر اشاره نمود:

۱- مظلومیت امام حسن مجتبی علیه السلام.

۲- ماجرای صلح امام حسن مجتبی علیه السلام با معاویه و خانه نشینی امام حسن مجتبی علیه السلام.

۲- شهادت مظلومانه امام حسن مجتبی علیه السلام.

دوره چهارم

حضرت زینب سلام الله علیها این دوره را که در زمان امامت حضرت اباعبدالله الحسین علیه السلام بود در شهر مدینه و در کنار برادر بزرگوارشان سپری نمودند، تا اینکه در ۲۸ رجب سال ۶۰ هجری قمری همراه با امام حسین علیه السلام از مدینه خارج شدند و به سوی مکه رهسپار شدند، ایشان چهار ماه در مکه بودند و بعد با کاروان امام حسین علیه السلام به سوی کوفه حرکت نمودند تا اینکه جریان مصیبت بار عاشورا رخ داد.^۳

زمانبندی این دوره، از ۷ یا ۲۸ صفر سال ۵۰ هجری قمری تا دهم محرم سال ۶۱ هجری قمری است که حدود ۱۱ سال است.

از مهمترین حوادث این ایام، می توان به موارد زیر اشاره نمود:

۱- مظلومیت و خانه نشینی امام حسین علیه السلام در دوران معاویه.

۲- مرگ معاویه ملعون و جریان جانشینی یزید پللی.د

۳- هجرت به مکه و بعد به سوی کوفه به جهت عدم بیعت با یزید بن معاویه.

۴- فاجعه بزرگ عاشورا و شهادت امام حسین علیه السلام همراه با بستگان نزدیک و اصحابشان.

دوره پنجم

- این دوره بعد از واقعه مصیبت بار عاشورا تا زمان شهادت حضرت زینب سلام الله علیها است. زمانبندی این دوره از دهم محرم سال ۶۱ هجری قمری تا ۱۵ رجب سال ۶۲ هجری قمری است. از مهم ترین حوادث این دوره، می توان به موارد زیر اشاره نمود:
- ۱- تحمل مصیبت بزرگ شهادت امام حسین علیه السلام و اصحاب آن حضرت، از جمله دو فرزند حضرت زینب سلام الله علیها.
 - ۲- تحمل اسارت از کربلا بسوی کوفه و از کوفه بسوی شام.
 - ۳- حفاظت و نگهداری از جان خانواده امام حسین علیه السلام و اسرای کربلا.
 - ۴- خواندن خطبه های آتشین، در شهر کوفه و شام.
 - ۵- رساندن پیامِ مظلومیتِ امام حسین علیه السلام و اصحابشان به همه ی عالم.
 - ۶- رسوا نمودن طاغوت زمان، یزید بن معاویه لعن الله علیه.

آری، نکته ای که در سرتاسر زندگی حضرت زینب سلام الله علیها پررنگ دیده می شود، مصیبت ها و بلاهایی است که این بانوی گرامی بر آن صبر نموده است. جالب اینکه همین نکته را رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم در هنگام ولادت حضرت زینب سلام الله علیها نیز ذکر نمودند.

ماجرای ولادت حضرت زینب سلام الله علیها

هنگامی که حضرت زینب سلام الله علیها متولد شد و پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم بر آن آگاهی یافت، به خانه‌ی دختر بزرگوارش حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها آمدند و فرمودند: دختر عزیزم، نوزادت را به من بده.

وقتی حضرت زهرا سلام الله علیها نوزاد را آورد، رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم او را در آغوش گرفت و به سینه‌ی مبارک خود چسباند، آنگاه صورت شریفش را بر صورت او نهاد و با صدای بلند گریه‌ی شدیدی نمود به گونه‌ای که اشک مبارکش بر گونه‌هایش جاری شد.

حضرت فاطمه سلام الله علیها فرمود:

خداوند چشمانت را گریان نکند ای پدر! چرا گریه می‌کنید؟

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

دختر عزیزم ای فاطمه، این دختر به بلاهای بسیاری گرفتار خواهد شد و مصائب و حوادث تلخی بر او وارد خواهد شد، ای جگرگوشه‌ی من! و ای نور چشمانم! هرکس بر او و مصیبت‌هایش گریه کند ثوابی مانند ثواب گریه بر دو برادر بزرگوارش را خواهد داشت. سپس حضرت او را زینب نام نهاد.^۴

۴. زینب کبری سلام الله علیها از ولادت تا شهادت ص ۲۵ / ناسخ التواریخ جلد مربوط به زندگی حضرت زینب با نام الطراز المذهب فی احوال سیدتنا

خواب عجیب حضرت زینب سلام الله علیها در کودکی

در برخی از کتب تاریخی آمده است: حضرت زینب سلام الله علیها در دوران کودکی خود، خواب هولناکی می بیند و آن را برای جد بزرگوارش تعریف می کند و می گوید:

پدر بزرگ عزیزم، دیشب در خواب دیدم که طوفان شدیدی به پا شده و تمام دنیا و هر آنچه در آن است سیاه گشته و آسمان تاریک شده است، و باد مرا از یک سو به سوی دیگر می برد. آنگاه درخت بزرگی را دیدم و به آن پناه بردم تا از شدت طوفان، در امان باشم که ناگهان باد آن درخت را از جا کند و بر زمین انداخت! سپس من به شاخه‌ی محکمی از شاخه‌های آن درخت پناه بردم ولی باد آن را نیز شکست و من به شاخه دیگری آویزان شدم که باد آن را نیز در هم کوبید و من همین طور شاخه‌ی سوم و سپس شاخه‌ی چهارم را گرفتم و بعد از خواب بیدار شدم.

هنگامی که رسول خدا صلی الله علیه و آله این خواب را از آن حضرت شنید گریست و فرمود:

آن درخت جد تو بوده است و آن دو شاخه‌ی اول و بزرگ پدر و مادرت بوده‌اند و دو شاخه‌ی آخر هم برادرانت حسن و حسین بوده‌اند که دنیا از فقدان آنان سیاه و تاریک می شود و در غم آنان لباس عزا و مصیبت بر تن می کند.^۵

۵. کتاب زینب کبری سلام الله علیها تألیف شیخ جعفر نقدی ص ۱۸ / زینب کبری سلام الله علیها از ولادت تا شهادت ص ۳۵ / عوالم العلوم و المعارف

شیخ عبدالله بحرانی مجلد مربوط به حضرت زهرا سلام الله علیها ج ۲ ص ۹۴۷

فصل اول: حضرت زینب در کلام معصومین علیهم السلام

حضرت زینب در کلام رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم

رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم فرمودند:

هرکس بر حضرت زینب سلام الله علیها و مصیبت هایش گریه کند ثوابی مانند ثواب گریه بر دو برادر بزرگوارش را خواهد داشت.^۶

منزلت حضرت زینب سلام الله علیها در نزد امیر مؤمنان علی علیه السلام

مقام با عظمت معلمی قرآن

آموزش قرآن کریم و تفسیر آن، به زنان کوفه توسط حضرت زینب سلام الله علیها از نکات جالب توجه در زندگی این بانوی شریفه است. در تاریخ آمده است که جمعی از مردان کوفه نزد امیرالمؤمنین علیه السلام آمده و گفتند: اجازه بده زنان ما نزد دخترت بیایند و معالم و معارف دین و تفسیر قرآن را از آن حضرت یاد بگیرند. حضرت علی علیه السلام اجازه فرمودند و حضرت زینب سلام الله علیها شروع به آموزش زنان نمود. و خدا می داند که چه تعداد از زنان کوفه در طول چهار سال - و یا بیشتر - در درس آن حضرت حاضر می شدند. روزی امیرالمؤمنین علیه السلام وارد خانه شد و شنید که دخترش زینب سلام الله علیها به شکل خاصی حروف مقطعه ابتدای سوره‌ها از جمله حروفی که در ابتدای سوره مریم نازل شده است را برای زنان کوفه تفسیر می کند. بعد از اتمام

۶. زینب کبری سلام الله علیها از ولادت تا شهادت ص ۲۵ / ناسخ التواریخ جلد مربوط به زندگی حضرت زینب با نام الطراز المذهب فی احوال سیدتنا زینب سلام الله علیها.

درس حضرت نزد دخترش می‌رود و می‌فرماید: ای نور چشم من، آیا می‌دانی که این حروف رمزی

درباره‌ی وقایعی است که در سرزمین کربلا بر تو و برادرت حسین‌ها وارد خواهد آمد؟

سپس حضرت شروع به بیان برخی از جزئیات آن واقعه‌ی دردناک نمود.^۷

حضرت زینب سلام الله علیها امانتدار هدایای الهی

حضرت زینب سلام الله علیها امانتدار هدایای الهی بودند، چنانچه در حدیث امیرمؤمنان علی علیه

السلام که مرحوم علامه مجلسی آن را نقل نموده است آمده: امام حسن علیه السلام، خواهرشان

زینب کبری سلام الله علیها را صدا نمودند و فرمودند: خواهرم حُنُوطِ باقی مانده‌ی از غسل رسول

خدا صلی الله علیه و آله و سلم را بیاور تا امیرمؤمنان علی علیه السلام را با آن حنوط نمایم. حضرت

زینب سلام الله علیها به سرعت حُنُوط را آوردند. هنگامی که آن را باز نمودند بوی خوش آن،

علاوه بر خانه، سرتاسر شهر کوفه را پر کرد.^۸

منزلت حضرت زینب سلام الله علیها در نزد حضرت اباعبدالله الحسین علیه السلام

احترام ویژه امام حسین علیه السلام به حضرت زینب سلام الله علیها

در بعضی از روایات آمده است:

۷. خصائص الزینبیه، تالیف سید نعمت الله جزائری (وفات ۱۳۸۴ ه. ق.) ص ۶۸ / ریاحین الشریعة، تألیف محلاتی ج ۳، ص ۵۷ / زینب کبری سلام الله

علیها از ولادت تا شهادت ص ۳۸ پ ۱ / عوالم العلوم و المعارف و المعارف شیخ عبدالله بحرانی مجلد مربوط به حضرت زهرا سلام الله علیها ج ۲ ص ۹۵۷

۸. کتاب زینب کبری سلام الله علیها نقدی ص ۲۲ / عوالم العلوم و المعارف شیخ عبدالله بحرانی مجلد مربوط به حضرت زهرا سلام الله علیها ج ۲ ص ۹۵۵

«کما أنها كانت أمينة أبيها على الهدايا الإلهية؛ ففي حديث مقتل أمير المؤمنين عليه السلام الذي نقله المجلسي في تاسع البحار: نادي الحسن عليه السلام أخته زینب أم كلثوم: هلمي بحنوط جدي رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فبادرت زینب سلام الله علیها مسرعة حتى أتته به، فلما فتحت فاحت الدار وجميع الكوفة

وشوارعها لشدة رائحة ذلك الطيب.»

«أن الحسين عليه السلام كان إذا زارته زينب سلام الله عليها يقوم إجلالاً لها، وكان يجلسها في مكانه.»

هنگامی که حضرت زینب سلام الله علیها به دیدار امام حسین علیه السلام مشرف می شدند امام حسین علیه السلام به احترام ایشان بر می خاستند و او را در جای خود می نشانند.

قسم به جانم، این حاکی از منزلت بزرگ حضرت زینب سلام الله علیها در نزد امام حسین علیه السلام است.^۹

علامه سید جعفر آل بحر العلوم طباطبائی در کتاب تحفة العالم در مورد حضرت زینب کبری سلام الله علیها می نویسد:

«انها دخلت على الحسين عليه السلام وكان يقرأ القرآن، فوضع القرآن على الارض، وقام لها إجلالاً.»
یعنی: در عظمت قدر و منزلت ایشان همین کفایت می کند که وقتی حضرت زینب سلام الله علیها به دیدار امام حسین علیه السلام می رفتند در حالی که حضرت قرآن قرائت می نمودند، با این حال، قرآن را بر زمین می گذاشتند و برای احترام نمودن به حضرت زینب سلام الله علیها به پای ایشان بر می خواستند.^{۱۰}

علاقه ی متقابل حضرت زینب سلام الله علیها به امام حسین علیه السلام:

البته این علاقه بین امام حسین علیه السلام و حضرت زینب سلام الله علیها دو طرفی بود، چنانچه بعد از شهادت امام حسین علیه السلام هنگامی که حضرت زینب سلام الله علیها جسم بی سر برادر را دید، فرمود: یا حسین اگر اختیار داشتم تمام عمر کنارت می ماندم.

مورخین و ارباب مقاتل چنین نوشته اند:

۹. زینب الكبرى ص ۲۲ / عوالم العلوم و المعارف شیخ عبدالله بحرانی مجلد مربوط به حضرت زهرا سلام الله علیها ج ۲ ص ۹۵۵

۱۰. زینب الكبرى ص ۲۹ / عوالم العلوم و المعارف شیخ عبدالله بحرانی مجلد مربوط به حضرت زهرا سلام الله علیها ج ۲ ص ۹۵۶

«واعتنت زینب جثمان أخيها، و وضعت فمها على نحره وهي تقبله وتقول: أخي لو خیرت بین المقام عندك أو الرحیل لاخترت المقام عندك ولو أن السباع تأكل من لحمي یابن أمي لقد كللت عن المدافعة لهؤلاء النساء والأطفال وهذا متني قد أسود من الضرب.»

حضرت زینب سلام الله علیها بدن برادر خود را در آغوش کشید و لبان خود را بر گلوی بریده او نهاد و آن را بوسید و در همان حال می فرمود: برادر جان، اگر مرا اختیاری در رفتن یا ماندن در کنار تو بود، ماندن در کنار تو را انتخاب می کردم حتی اگر درندگان گوشت تنم را می خوردند. ای پسر مادرم من دیگر از حمایت و دفاع از این زنان و کودکان ناتوان گشته ام و شانه های من از تحمل ضربات سیاه شده است.^{۱۱}

مقام والای حضرت زینب کبری سلام الله علیها در بیان امام سجاد علیه السلام

امام سجاد علیه السلام خطاب به حضرت زینب سلام الله علیها می فرماید:

«أَنْتِ بِحَمْدِ اللَّهِ عَالِمَةٌ غَيْرَ مُعَلَّمَةٍ وَ فَهِمَةٌ غَيْرَ مُفَهَّمَةٍ»

ای عمه! شما الحمد لله بانوی دانشمندی هستید که تعلیم ندیده، و بانوی فهمیده ای هستی که بشری تو را تفهیم ننموده است.^{۱۲}

تسلی دادن و حفظ جان امام سجاد علیه السلام در عاشورا

در کتاب کامل الزیارات و غیر آن از عنایت ویژهی حضرت زینب کبری سلام الله علیها بر جان امام سجاد علیه السلام روایتی ذکر شده که دلالت بر عظمت شان و مقام آن حضرت دارد؛ قدامه بن زائده از پدرش نقل کرده، امام علی بن الحسین علیهما السلام فرمود: ... وقتی در کربلا

۱۱. معالی السبطین ج ۲ الفصل العاشر المجلس الرابع عشر / زینب الکبری علیها السلام من المهد الی اللحد ص ۲۶۵

۱۲. الاحتجاج طبرسی ج ۲ ص ۲۷

آن مصائب بر سر ما آمد و پدرم (امام حسین علیه السلام) و همراهان و پسران و برادران و دیگر اهل بیتش به شهادت رسیدند و اهل حرم و زنانش را سوار بر شتر کرده و به سمت کوفه حرکت دادند، من شروع به نگاه کردن به آنان کردم که بر زمین افتاده بودند و دفن نشده بودند پس آن مسأله خیلی بر دلم گران آمد و چنان از دیدن ایشان اندوهگین شدم که نزدیک بود روحم از بدنم خارج شود. عمه ام زینب، دختر بزرگ علی علیه السلام به حالم پی برد و فرمود: ای تنها بازمانده جد و پدر و برادرانم! چرا این-قدر بی تابی؟! داری خود را به کشتن می دهی؟ گفتم: چطور بی قرار نباشم و جزع و هلع نکنم، و حال آنکه می بینم که سرورم و برادرانم و عموهایم و پسر عموهایم و خانواده ام در خون خود غلتیده و بر ریگ های بیابان افتاده اند، غارت شده اند کفن نشده و دفن نشده اند و کسی بر بالای سرشان نیست و هیچ بشری به آنها نزدیک نمی شود، گویا آنها خانواده ای از دیلم و خزر (غیر مسلمان) هستند.^{۱۳}

آری همین جا بود که حضرت زینب سلام الله علیها با گذاشتن دست مبارک خود بر روی قلب داغدار امام سجاد علیه السلام و نقل روایت ام ایمن موجب آرامش روح امام سجاد علیه السلام شدند. و این ماجرا دلیل محکمی بر علم ویژه و مقام بلند این بانوی با عظمت دارد.

۱۳. کامل الزیارات، باب ۸۸ ح ۱ / بحار الأنوار - ط مؤسسة الوفاء ج ۲۸ ص ۵۷ و ج ۴۵ ص ۱۷۹ / زینب الكبرى علیها السلام من المهد الى اللحد ص ۵۶۶ / زینب الكبرى مرحوم نقدی ص ۴۱ / نفس المهموم ص ۳۵۲

«کامل الزیارات: عُبَيْدُ اللَّهِ بْنِ الْفَضْلِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ هِلَالٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ سَلَامِ الْكُوفِيِّ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ الْوَاسِطِيِّ عَنْ عَيْسَى بْنِ أَبِي شَيْبَةَ الْقَاضِي عَنْ نُوحِ بْنِ دَرَّاجٍ عَنْ قُدَّامَةَ بْنِ زَائِدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ عَلَيْهَا السَّلَامُ ... لَمَّا أَصَابَنَا بِالطَّلْفِ مَا أَصَابَنَا وَ قُتِلَ أَبِي عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ قُتِلَ مَنْ كَانَ مَعَهُ مِنْ وُلْدِهِ وَ إِخْوَتِهِ وَ سَائِرِ أَهْلِهِ وَ حَمَلَتْ حَرَمُهُ وَ نِسَاؤُهُ عَلَى الْأَقْتَابِ يُرَادُ بِنَا الْكُوفَةَ فَجَعَلَتْ أَنْظُرَ إِلَيْهِمْ صَرَخَى وَ لَمْ يُوَارَوْا فَبِعَظْمٍ ذَلِكَ فِي صَدْرِي وَ يَسْتَدُّ لِمَا أَرَى مِنْهُمْ قَلْبِي فَكَادَتْ تُنْفِسِي تَخْرُجُ وَ تَبَيَّنَتْ ذَلِكَ مِنِّي عَمِّي زَيْنَبُ بِنْتُ عَلِيِّ الْكُبْرَى فَقَالَتْ مَا لِي أَرَاكَ تَجُودُ بِنَفْسِكَ يَا بَقِيَّةَ جَدِّي وَ أَبِي وَ إِخْوَتِي فَقُلْتُ وَ كَيْفَ لَا أَجْزَعُ وَ لَا أَهْلَعُ وَ قَدْ أَرَى سَيِّدِي وَ إِخْوَتِي وَ عُمُوْمِي وَ وُلْدَ عَمِّي وَ أَهْلِي مُصْرَعِينَ بِدِمَائِهِمْ مُرْمَلِينَ بِالْعَرَاءِ مُسْلَبِينَ لَا يُكْفَنُونَ وَ لَا يُوَارُونَ وَ لَا يَعْرِجُ عَلَيْهِمْ أَحَدٌ وَ لَا يَغْرِبُهُمْ بَشَرٌ كَأَنَّهُمْ أَهْلُ بَيْتٍ مِنَ الدِّيْلَمِ وَ الْخَزَرِ ...»

حدیث ام ایمن

ام ایمن که زن بسیار محترمه و مورد اطمینان است از رسول خدا صلی الله علیه و آله روایتی را شنیده بود راجع به فجایع عاشورا که آن را به حضرت زینب سلام الله علیها نقل نموده بود و البته بعدها، در هنگام شهادت امیرمؤمنان علی علیه السلام، حضرت زینب سلام الله علیها در مورد این حدیث از پدرشان سوال پرسیدند که ایشان فرمودند: «الحدیث کما حدثتک ام ایمن.»

یعنی سخن همان است که ام ایمن نقل نموده است.

در آن حدیث بعد از ذکر مصیبت ها، بشارتهایی نیز آمده است، از جمله اینکه فرمود: به سبب شهادت امام حسین علیه السلام شیعیان پرچمی به اهتزاز در خواهند آورد که هیچگاه اثر آن از بین نخواهد رفت.

«قالت سیدتنا و مولاتنا زینب علیها السلام:

يُنْصَبُونَ هَذَا الطَّفَّ عِلْمًا لِقَبْرِ أَبِيكَ سَيِّدِ الشُّهَدَاءِ لَا يَدْرُسُ أَثْرُهُ وَلَا يَغْفُو رَسْمُهُ عَلَى كُرُورِ اللَّيَالِي وَ
الْأَيَّامِ وَ لِيَجْتَهِدَنَّ أُمَّةُ الْكُفْرِ وَ أَشْيَاعُ الضَّلَالَةِ فِي مَحْوِهِ وَ تَطْمِيسِهِ فَلَا يَزِدَادُ أَثْرُهُ إِلَّا ظُهُورًا وَ أَمْرُهُ إِلَّا
عُلُوًّا.»

حضرت زینب سلام الله علیها به حضرت امام سجاد سلام الله علیه فرمودند:

پرچمی را برای پدرت به اهتزاز در خواهند آورد که هیچگاه اثر آن از بین نخواهد رفت و گذشت شب ها و روزها آن را کهنه نخواهد ساخت و امامان کفر و پیروان ضلالت اقدام به محو و پنهان کردن این آثار خواهند کرد، ولی چیزی جز تلالؤ روزافزون و آشکاری بیشتر در بر نخواهد داشت.^{۱۴}

تهجد حضرت زینب سلام الله علیها در کلام امام سجاد علیه السلام

امام سجاد سلام الله علیه فرمودند:

«إِنَّ عَمَّتِي زَيْنَبَ كَانَتْ تُؤَدِّي صَلَوَاتَهَا، مِنْ قِيَامِ الْفَرَائِضِ وَالنَّوَافِلِ عِنْدَ مَسِيرِنَا مِنَ الْكُوفَةِ إِلَى الشَّامِ وَفِي بَعْضِ مَنَازِلَ كَانَتْ تُصَلِّي مِنْ جُلُوسٍ لِشِدَّةِ الْجُوعِ وَالضَّعْفِ وَالْمُصِيبَةِ.»

عمه ام حضرت زینب سلام الله علیها در مسیر کوفه تا شام همه نمازهای واجب و مستحب را اقامه می نمود و در بعضی منازل به خاطر شدت گرسنگی و ضعف و مصیبت، نشسته ادای تکلیف می کرد.^{۱۵}

در برابر عظمت همچون بانویی که نمازهای های مستحبی را نیز در میان اقیانوس مصیبت ها ترک نمی کند، چه چیزی می توان نوشت؟!

اگر شخصی، کمی در این موارد فکر نماید، پی به مقام و منزلت بی نظیر حضرت زینب سلام الله علیها خواهد برد.

مقام والای حضرت زینب کبری سلام الله علیها در بیان امام صادق علیه السلام

عصمت حضرت زینب سلام الله علیها در کلام امام صادق علیه السلام

راوی می گوید: به امام صادق سلام الله علیه عرض کردم: آیا پیامبر مکرم صلی الله علیه وآله فرمودند: حضرت فاطمه سلام الله علیها پاک است، پس خداوند آتش را بر ذریه او حرام کرده است؟ امام فرمودند: بله، مراد پیامبر صلی الله علیه و آله از این سخن، امام حسن و امام حسین و حضرت زینب و حضرت ام کلثوم سلام الله علیهم اجمعین است.

«قلتُ لأبي عبدالله عليه السلام: هل قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: إن سيدتنا فاطمة أحصنت فرجها فحرّم الله ذريتها على النار؟ قال: نعم، عنى بذلك مولانا الحسن و مولانا الحسين و سيدتنا زينب و سيدتنا أم كلثوم سلام الله عليهم.»^{۱۶}

احتجاج امام صادق عليه السلام به فعل حضرت زينب سلام الله عليها

صاحب کتاب جواهر الکلام مرحوم محمد حسن نجفی در مورد جواز یا عدم جواز پاره کردن یقه پیراهن در سوگ پدر و برادر از امام صادق عليه السلام روایتی را ذکر می کند که در آن آمده است: «عن الصادق عليه السلام: ولقد شققن الجيوب ولطمن الخدود. الفاطميات على الحسين بن علي عليه السلام، و على مثله تلطم الخدود وتشق الجيوب.»^{۱۷}

فاطمیات در سوگ امام حسین عليه السلام پیرهن دریده و بر صورتشان لطمه زدند و بر مثل امام حسین عليه السلام باید به صورت زد و پیراهن پاره نمود.
بعد صاحب جواهر می نویسد:

«إذ من المعلوم فيهن بناته و اخواته.»^{۱۸}

از اینجا آشکار می گردد که در میان افرادی که در سوگ امام حسین عليه السلام یقه دریدند و لطمه به صورت زدند دختران و خواهران امام حسین عليه السلام نیز بوده است.
آری این خود مقامی بزرگی است که امام عليه السلام در بیان حکم الهی، فعل شخصی را معیار و ملاک قرار دهد.

۱۶. بحار الانوار جلد ۴۳ صفحه ۲۳۱

۱۷. جواهر الکلام ج ۴ ص ۳۰۷

۱۸. همان

فصل دوم: حضرت زینب سلام الله علیها در کلام بزرگان

حضرت زینب سلام الله علیها در کلام ابن عباس

ابوالفرج اصفهانی از علمای بنام اهل سنت می گوید: هر گاه ابن عباس می خواست از حضرت زینب سلام الله علیها روایتی نقل نماید، می گفت: «حدّثنا عقیلتنا» یعنی عقیلة ما، برایمان روایت کرد.^{۱۹}

عفت حضرت زینب سلام الله علیها در کلام مازنی

درباره حُجب و حیای حضرت زینب کبری سلام الله علیها و غیرت بی نظیر امیرالمؤمنین صلوات الله علیه و حسنین علیهم السلام نسبت به خواهرشان؛ یحیی مازنی گوید: من مدّت مدیدی در مدینه همسایه‌ی امیرالمؤمنین علیه السلام بودم و منزل ما نزدیک خانه‌ای بود که حضرت زینب سلام الله علیها در آن ساکن بودند؛ به خدا قسم در این مدّت، نه قد و بالای آن بانوی مخدّره را دیدم و نه صدایش را شنیدم؛ هر وقت هم می خواست به زیارت قبر شریف جدّش رسول خدا صلی الله علیه و آله مشرف شود، شبانه از منزل خارج می شد (که کمتر در انظار نامحرمان قرار بگیرد) در حالی که امام مجتبی علیه السلام سمت راست، امام حسین علیه السلام سمت چپ و امیرالمؤمنین صلوات الله علیه در مقابل ایشان حرکت می کردند و هنگامی که حضرت زینب به قبر شریف نزدیک می شد، امیرالمؤمنین علیه السلام جلوتر می رفتند و روشنایی چراغ‌های حرم مطهر رسول خدا صلی الله علیه و آله را به کمترین حد و نزدیک به خاموشی می رساندند!

یک بار امام مجتبی علیه السلام علت این کار پدر بزرگوارشان را از آن حضرت سوال کردند، امیرالمؤمنین صلوات الله علیه هم در جواب فرمودند: می ترسم مرد نامحرمی به زیارت آمده باشد و نگاهش به قد و بالای (سراپا پوشیده‌ی) خواهرت زینب بیفتد!^{۲۰}

نائب خاص بودن حضرت زینب سلام الله علیها در کلام شیخ صدوق رحمه الله

مرحوم شیخ صدوق یکی از محدثان بزرگ شیعه که به دعای امام زمان علیه السلام به دنیا آمده است در مورد منزلت حضرت زینب سلام الله علیها اینگونه تعبیر می کند:

«زینب سلام الله علیها لها نیابة خاصة عن الحسين عليه السلام، وكان الناس يرجعون إليها في الحلال والحرام حتى برىء زين العابدين عليه السلام مرضه.»^{۲۱}

یعنی: حضرت زینب سلام الله علیها از طرف امام حسین علیه السلام نیابت خاصه داشتند و مردم در امور حلال و حرام به ایشان رجوع می کردند و این نیابت ادامه داشت تا زمانی که امام سجاد علیه السلام از بیماری که داشتند، خوب شدند.

بیان عظمت آن بانو در کلام علامه مامقانی

فقیه عالیقدر، رجالی یگانه، علامه مامقانی رضوان الله علیه در شان حضرت زینب سلام الله علیها جمالاتی ناب و بسیار زیبا دارند که در ذیل بدان اشاره می کنیم:

۲۰. زینب الكبرى سلام الله علیها تالیف شیخ جعفر النقدي ص ۲۲

«یحیی المازنی قال كنت في جوار أمير المؤمنين عليه السلام في المدينة مدة مديدة والقرب من البيت الذي تسكنه زینب ابنته فلا والله ما رأيت لها شخصاً ولا سمعت لها صوتاً، وكانت اذا ارادت الخروج لزيارة جدها رسول الله صلى الله عليه وآله تخرج ليلاً والحسن عن يمينها والحسين عن شأها وأمير المؤمنين أمامها فإذا قربت من القبر الشريف سبقها أمير المؤمنين عليه السلام فاحمد ضوء القناديل فسأله الحسن مرة عن ذلك فقال أحشى أن ينظر أحد إلى شخص أحتك زینب.»

۲۱. عوالم العلوم و المعارف شیخ عبدالله بحرانی مجلد مربوط به حضرت زهرا سلام الله علیها ج ۲ ص ۹۵۷

«أقول: زينب، و ما زينب! و ما ادراك ما زينب! هي عقيلة بنى هاشم، و قد حازت من الصفات الحميدة ما لم يجزها بعد امها أحد، حتى حق أن يقال: هي الصديقة الصغرى، هي فى الحجاب و العفاف فريدة. لم ير شخصها أحد من الرجال فى زمان أبيها وأخيها إلى يوم الطف و هي فى الصبر و الثبات و قوة الإيوان و التقوى و حيدة، و فى الفصاحة و البلاغة كأثنا تفرغ عن لسان أمير المؤمنين عليه السلام، كما لا يخفى على من أمعن النظر فى خطبتها. و لو قلنا بعصمتها لم يكن لأحد أن ينكر إن كان عارفا بأحوالها فى الطف و ما بعده، كيف و لولا ذلك لما حملها الحسين عليه السلام مقداراً من ثقل الإمامة أيام مرض السجّاد عليه السلام، و ما أوصى إليها بجملة من وصاياه، و لما أنابها السجّاد عليه السلام نيابة خاصة فى بيان الأحكام و جملة اخرى من آثار الولاية.»^{۲۲}

يعنى: من [مامقانى] مى گويم: زينب! و زينب كيست! و توجه مى داني كه زينب كيست! وى عقيله بنى هاشم است و داراي صفات پسندیده‌ای است كه بعد از مادرش احدی به آن صفات نرسیده است، به حق است كه اگر گفته شود او صديقه صغرى است. او در حجاب و عفاف بی مانند است. كه هیچكس از مردان در زمان پدر و برادرانش تا روز طف و كربلا، او را ندیده است. او در صبر و ثبات قدم و قدرت ایوان و تقوى يكتا و بی نظير است. او در فصاحت و بلاغت گویا از زبان امیرالمومنين عليه السلام سخن مى گفت. اگر ما بگويم حضرت زينب سلام الله عليها داراي مقام عصمت بوده و معصوم است كسى نمى تواند انكار كند اگر به احوال او در طف و بعد آن آشنا باشد. چگونه چنین نباشد؟ اگر این نبود، امام حسين عليه السلام مقدار و بخشی از بار سنگين امامت را روزگارى كه امام سجّاد عليه السلام بیمار بود به او واگذار نمى كرد و امام سجّاد عليه السلام او را در بيان احكام و آنچه كه از آثار و نشانه‌های ولایت و امامت است، جانشين خویش و نائب خاص قرار نمى داد.

۲۲. عوالم العلوم، تالیف شيخ عبد الله بحرانی و سيد محمد باقر موحد ابطحي، جلد ۱۱، صفحه ۹۵۰، چاپ موسسه الامام المهدي عليه السلام

حضرت زینب علیها السلام در کلام ذهبی

ذهبی از علمای بزرگ اهل سنت می نویسد:

«زینب بنت علی بن ابیطالب الهاشمیة ولدت فی حیاة جدھا رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم و كانت عاقلة لیبیة ولدت من عبدالله بن جعفر علیاً و عوناً و عباساً و أم کلثوم فی دمشق.»^{۲۳}

یعنی: حضرت زینب سلام الله علیها دختر علی بن ابی طالب علیه السلام هاشمی در زمان حیات جدش رسول خدا صلی الله علیه و آله زاده شد و شخص عاقل و سخنوری بود که از عبد الله بن جعفر این فرزندان را به دنیا آورد: علی، عون، عباس و ام کلثوم در دمشق.

کلام ابن اثیر راجع به منزلت حضرت زینب سلام الله علیها

رجالی بزرگ اهل سنت جناب ابن اثیر در کتاب خود؛ نام حضرت زینب سلام الله علیها را در زمرة اصحاب رسول الله صلی الله علیه و آله ذکر کرده و درباره او می گوید:

«كانت زینبُ امرأَةً عاقلةً جَزَلَه... و کلامها لیزید... مشهور مذکور فی التاریخ، و هو یدل علی عقل و قوّه جنان.»^{۲۴}

حضرت زینب سلام الله علیها زنی عاقل، خردمند و بامنطق قوی بود... و سخن او با یزید، مشهور و مذکور در تاریخ است این سخنان دلیل بر عقل و قوّت قلب اوست.

۲۳. تجرید اسما الصحابة، تالیف ذهبی، جلد ۲، صفحه ۲۷۳، چاپ دار المعرفة

۲۴. اسد الغابه ج ۵ ص ۴۶۹

منزلت حضرت زینب سلام الله علیها در کلام نویسنده مصری

عایشه بنت شاطی نویسنده مشهور سنی مذهب مصری می نویسد:

آری زینب علیها السلام بود که از واقعه شهادت برادرش سرگذشتی غم انگیز و جاودانی بر جای نهاد و از روزی که حسین علیه السلام کشته شد، به یادبود غم و اندوه او، سوگواری سالیانه برپا نمود. بدین جهت (زینب مهین بانوی بنی هاشم) در تاریخ اسلامی و تاریخ بشریت (بانوی قهرمانی) است که توانست به خونخواهی برادر شهید بزرگوارش قیام نماید، و تیشه بر ریشه دولت بنی امیه زده و جریان تاریخ را عوض کند.^{۲۵}

فصل سوم: بخشی از فضائل حضرت زینب کبری سلام الله علیها

تمام کائنات و مخلوقات، گوش به فرمان حضرت زینب سلام الله علیها

هنگامی که حضرت زینب سلام الله علیها بعد از واقعه ی عاشورا خواستند در شهر کوفه خطبه بخوانند، ابتدا امر به سکوت نمودند، مورخین در این مورد نوشته اند:

«وَقَدْ أَوْمَأَتْ إِلَى النَّاسِ أَنْ اسْكُتُوا فَارْتَدَّتِ الْأَنْفَاسُ وَ سَكَتَ الْأَجْرَاسُ»^{۲۶}

یعنی: حضرت زینب سلام الله علیها به مردم اشاره کرد تا ساکت باشند؛ نفس ها برگشتند و صدای زنگ شتران نیز قطع شد.

آری این همان قدرت الهی است که به بندگان خاص خود عنایت می کند و چه زیبا شاعری در این مورد سروده اند:

۲۵. زینب بانوی قهرمان کربلا، تالیف عایشه بنت شاطی، ترجمه حبیب الله چایچیان و مهدی آیت الله زاده نایینی، صفحه ۱۹۱
۲۶. لهوف ص ۱۴۶ / الاحتجاج ج ۱ ص ۳۰۴ / الأمالی - ط دار الثقافة (طوسی) ص ۹۲ / امالی (مفید) ص ۳۲۱ / بحار الأنوار - ط دارالاحیاء التراث ج ۴۵ ص ۱۰۸ / اعیان الشیعة ج ۷ ص ۱۳۸ / العوالم ص ۳۷۸ / مقتل الحسین (خوارزمی) ج ۲ ص ۴۵ / زینب الکبری (نقدی) ص ۴۸

وقتی که گفت با سپه کوفه اُسکتوا

دیدند کائنات به فرمان زینب است

استجابات فوری دعای حضرت زینب سلام الله علیها

از جمله اموری که بر عظمت شان و رفعت درجه ی آن بانوی مکرمه دلالت می کند، مستجاب الدعوه بودن ایشان می باشد. در کتب برخی از موارد استجابات فوری دعای آن بانو معظمه در روز عاشورا ذکر شده است از جمله:

۱- در مقاتل روایت شده که مرد شامی به فاطمه دختر امیرالمومنین علیه السلام متعرض شد، پس حضرت زینب سلام الله علیها بر او نفرین نمود و گفت: خداوند زبانت را قطع کند و چشمانت را کور کند و دستانت را خشک گرداند. پس خداوند دعای او را مستجاب کرد. حضرت زینب سلام الله علیها گفت: ستایش خدایی را که عذاب تو را در دنیا قبل از آخرت تعجیل کرد.^{۲۷}

۲- زنی در کوفه به نام ام هجرام، هنگام عبور دادن سر امام حسین علیه السلام از کنار قصر او به سر مقدس امام حسین علیه السلام ناسزا گفت، پس حضرت زینب سلام الله علیها او را نفرین نمود پس قصر ویران شد و افرادی که داخل قصر بودند همگی هلاک شدند و این زن فاسق نیز از بین رفت که یکی از زنان خوارج بود.^{۲۸}

۲۷. زینب الكبرى سلام الله علیها تالیف شیخ جعفر النقدي ص ۶۶ / عوالم العلوم و المعارف شیخ عبدالله بحرانی مجلد مربوط به حضرت زهرا سلام الله علیها ج ۲ ص ۹۷۴

«روی أهل المقاتل: أن شاميا تعرض لفاطمة بنت أمير المؤمنين، فدعت عليه زينب سلام الله علیها بقولها: قطع الله لسانك، وأعمى عينيك، وأبیس يدك. فأجاب الله دعاءها في ذلك. فقالت سلام الله علیها: الحمد لله الذي عجل لك بالعقوبة في الدنيا قبل الآخرة.»

۲۸. زینب الكبرى سلام الله علیها تالیف شیخ جعفر النقدي ص ۶۶ / عوالم العلوم و المعارف شیخ عبدالله بحرانی مجلد مربوط به حضرت زهرا سلام الله علیها ج ۲ ص ۹۷۴

«إن امرأة في الكوفة تسمى أم هجرام، أهانت رأس الحسين - عند المرور به على قصرها، فدعت زينب (على قصرها بالهجوم، فوقع القصر في الحال، وهلك من فيه، وكانت هذه المرأة الخبيثة من نساء الخوارج.»

۳- حضرت زینب سلام الله علیها بر شخصی که در کربلا اموال آنان را غارت نموده بود نفرین نمود و فرمود: خداوند دست و پای شما را قطع کرد و خداوند شما را پیش از آتش آخرت با آتش دنیا بسوزاند. به خدا سوگند - روزها نگذشت که مختار ثقفی ظهور کرد و با او چنین کرد، سپس او را به آتش سوزاند.^{۲۹}

فصل چهارم: القاب حضرت زینب سلام الله علیها

در ادعیه و زیارات، عبارات مختلف و القاب فراوانی برای عقیده بنی هاشم، زینب کبری سلام الله علیها بیان شده است که به تعدادی از آنها اشاره می شود:

لازم به ذکر است، اگر چه این القاب به فارسی ترجمه شده است؛ اما ترجمه فارسی بیانگر تمام معنای موجود در الفاظ عربی نیست.

1- عالمة غیر معلّمة (دانایی که کسی به او یاد نداده)

2- فهمة غیر مفهّمة (فهمیده ای که کسی به او تفهیم نکرده)

3- کعبة الرزایا (کعبه مصیبتها)

4- نائبة الزهراء (جانشین حضرت زهرا)

5- نائبة الحسین (جانشین امام حسین)

6- ملیکة الدنيا (ملیکه دنیا)

7- عقيلة النساء (عقیله زنها)

8- العقيلة (عاقل)

۲۹. تظلم الزهراء ص ۲۱۷ / عوالم العلوم و المعارف شیخ عبدالله بحرانی مجلد مربوط به حضرت زهرا سلام الله علیها ج ۲ ص ۹۷۴
«دعت علی رجل سلبهم فی کربلاء، فقالت: قطع الله یدیک ورجلیک، و احرقک الله بنار الدنيا قبل نار الآخرة. فوالله - ما مرت الا یام حتی ظهر المختار و فعل به ذلك ثم أحرقه بالنار.»

- 9- شریکة الشہید (شریک امام حسین علیہ السلام)
- 10- کفیلۃ السجّاد (کفیل و سرپرست امام سجّاد علیہ السلام)
- 11- ناموس رواق العظمة
- 12- سیّدۃ العقائل (بانوی زنان عاقل)
- 13- سرّ أبيها
- 14- سلالة الولاية (فرزند ولایت)
- 15- ولیدۃ الفصاحة (فرزند فصاحت)
- 16- شقیقۃ الحُسن (همزاد حُسن و نیکی)
- 17- عقيلة خدر الرسالة
- 18- رضیعة ثدي الولاية (شیر خورده از سینہ ولایت)
- 19- البلیغہ
- 20- الفصیحہ
- 21- الصدیقۃ الصغری (صدیقہ صغری)
- 22- الموثقة (مورد اطمینان)
- 23- عقيلة الطالبین
- 24- الفاضلة
- 25- الكاملة
- 26- عابدة آل علي عليه السلام (عابد خاندان امیر المؤمنین)
- 27- عقيلة الوحي
- 28- شمسة قلادة الجلالة (شمسہ گردنبند جلال و بزرگی)

- 29- نجمة سماء النبالة (ستاره آسمان فضل و فضیلت)
- 30- المعصومة الصغرى (معصومه صغرى)
- 31- قرينة النوائب (همراه دردها و سختیها)
- 32- محبوبة المصطفى (محبوب رسول خدا)
- 33- قرّة عين المرتضى (نور چشم امیرالمؤمنین)
- 34- صابرة محتسبه
- 35- عقيلة النبوه
- 36- ربة خدر القدس
- 37- قبلة البرايا (قبله مخلوقات)
- 38- رضیعة الوحي (شیر خورده از دامان وحی)
- 39- باب حطّة الخطايا (محل بخشش گناهان)
- 40- خفرة عليّ و فاطمة (دختر با شرم و حیای علی و فاطمه)
- 41- ربيبة الفضل (پرورش یافته فضل و برتری)
- 42- بَطْلَة كربلا (قهرمان كربلا)
- 43- عظيمة بلواها (صاحب بلا و امتحان بزرگ)
- 44- عقيلة قریش
- 45- الباكية (گریان)
- 46- سليلة الزهراء (فرزند فاطمه)
- 47- أمينة الله (امین خدا)
- 48- آية من آیات الله (نشانه ای از نشانه های الهی)

- 49- مظلومة و حيدة (مظلوم تنها)
- 50- عقيلة بنی هاشم
- 51- الأرومة الهاشمیة (دارای اصل و نسب هاشمی)
- 52- فرع من فروع الشجرة الطیبة (شاخه ای از شاخه های شجره طیبه)
- 53- الفاضلة (صاحب فضل و فضیلت)
- 54- عدیلة الخامس من أهل الكساء (معادل و قرینه امام حسین علیه السلام)
- 55- الكاملة (دارای کمال)^{۳۰}

این القاب شریفه، بخشی از لقب های حضرت زینب سلام الله علیها می باشد که در کتاب های زیر آمده است:

زینب الكبرى جناب نقدي، الخصائص الزینبية مرحوم جزائري، و دیوان آیه الله الغروي الإصفهانی الانوار القدسیة، عقيلة الوحي علامه سید شرف الدین و کتاب عوالم العلوم و المعارف شیخ عبدالله بحرانی.

نتیجه گیری:

از مجموع نوشتار پیش رو، بزرگی مقام و منزلت بی نظیر حضرت زینب سلام الله علیها بر همگان آشکار می شود.

منابع و مأخذ

١. احتجاج شيخ طبرسى چاپ بيروت - لبنان، سال ١٤٠٣ هـ ناشر موسسه الاعلمى للمطبوعات قم، ايران، سال ١٤٠١ هـ ناشر
٢. أخبار الزينيات، سيد يحيى بن حسن عبيدى مكتبة السيد النجفي المرعشي
٣. اسد الغابه فى معرفه الصحابه، ابن اثير جزرى، اسماعيليان، ١٣٨٠ ق
٤. ارشاد، شيخ محمد بن نعمان مفيد چاپ ايران، قم، ناشر مكتبة بصيرتي
٥. اسرار شهادت، فاضل دربندى، چاپ بحرين، سال ١٤١٥ هـ ناشر شركة المصطفى للخدمات الثقافية.
٦. بحار الانوار، علامه محمد باقر مجلسى، چاپ بيروت - لبنان، سال ١٤٠٣ هـ ناشر موسسه وفا .
٧. زندگانى حضرت زينب سلام الله عليها از ولادت تا شهادت، ترجمه زينب الكبرى من المهدي الى اللحد، آيت الله سيد محمد كاظم قزوينى، ترجمه محمد اسكندرى، انتشارات مهر ياس شميم، سال ١٣٩٠ قم
٨. تقويم الشيعه، نيشابورى عبدالحسين، دليل ما، قم ١٣٩٣ ش
٩. تظلم الزهراء، سيد رضى بن نبى قزوينى چاپ بيروت - لبنان، سال ١٤٢٠ هـ
١٠. خصائص الزينبيه، سيد نورالدين جزايرى، چاپ قم - ايران سال ١٤١٨ هـ ناشر مكتبة الشريف الرضى
١١. جواهر الكلام، شيخ محمد حسن نجفى، دارالكتب الاسلاميه تهران، ١٣٦٧ ش
١٢. مقاتل الطالبين، ابوالفرج اصفهانى، المكتبة الحيدريه نجف اشرف، دارالكتب ق، م ١٣٨٥ هجرى قمرى

١٣. رباحين الشريعة، شيخ ذبيح الله محلاتى، چاپ تهران، ايران، سال ١٣٧٠ هـ ناشر
١٤. زينب كبرى، شيخ جعفر نقدى، چاپ قم، ايران، سال ١٤٢٠، ناشر المكتبة الحيدريه .
١٥. الطرائف، سيد ابن طاووس ، چاپ قم ، ايران سال ١٤٠٠ هـ ناشر مطبعة الخيام .
١٦. عوالم العلوم و المعارف مجلد مربوط به حضرت زهرا سلام الله عليها و امام حسين عليه السلام،
شيخ عبدالله بحراني، مؤسسه امام مهدي عليه السلام، قم ١٤٢٥ هـ ق
١٧. ناسخ التواريخ جلد مربوط به زندگى حضرت زينب با نام الطراز المذهب في احوال سيدتنا
زينب سلام الله عليها، عباسقلی خان سپهر، اسلاميه تهران
١٨. الغيبة شيخ طوسى ، چاپ قم ، ايران سال ١٤٠٨ ناشر مكتبة بصيرتي .
- ١٩ ، كامل الزيارات ، جعفر بن محمد بن قولويه ، چاپ نجف اشرف ، سال ١٣٥٦ هـ ناشر المكتبة
المرتضويه .
٢٠. الملهوف على قتلى الطفوف، سيد ابن طاووس، قم، ايران، سال ١٤١٤ هـ ناشر دار الأسوة
للطباعة والنشر .
٢١. مناقب آل ابى طالب، لابن شهر آشوب، چاپ قم، ايران، سال ١٣٧٩ هـ ناشر مكتبة العلامة.
ايران سال ١٤١٣
٢٢. منتخب طريحي، شيخ فخرالدين طريحي مكتبة الشريف الرضي
٢٣. معالى السبطين، شيخ محمد مهدي مازندراني حائري، چاپ قم، ايران، سال ١٤١٩ هـ ناشر
مكتبة الشريف الرضي
٢٤. نفس المهموم شيخ عباس قمى چاپ قم ، ايران ، سال ١٤٠٥ هـ ناشر مكتبة بصيرتي